А

Алтын була, кљмеш була,

Лђззђт бирђ књћелгђ.

Колагында џђр кыз бала

Аны тели кљрергђ.

Ђ

Ђй кычкыра ул сузып,

Тавыкларын чакыра.

Ђти бит ул безнећ дип,

Чебешлђр карап тора.

Б

Безне шушы сњз белђн
Атап йљртђ љлкђннђр.

Лђкин шушы исемне
Алар да бит йљрткђннђр.

В

Вакытында бар син аћа,

Рђхмђт, ђле алар бар!

Авыртткан ќиређне карар,

Чиређне ул дђвалар.

Г

Гел њсеп торсын иде

Љстђлдђ, ямьлђп љйне,

Лђззђтлђндереп мине.

Д

Дђваланыйм дисђћ чирдђн,

Аны эч тђ ят, йокла.

Рецепт белђн генђ бары

Ул бирелђ аптекта.

Е

Елгыр да соћ, ќитез дђ соћ!

Лента књк бљтерелђ.

Аяксыз да шђп элдерђ.

Нђрсђ соћ ул, кем белђ?

Ж

Жђллђсђм дђ аны кайчак,

И муены озын дип,

Рђхђттер ул озын булгач.

Андый озын муен ќирдђ

Фђкать анда гына бит!

Ќ

Ќилђклђр пешкђн вакыт.

Ђлсерђњдђн, су буена

Йљзђргђ тљшкђн вакыт.

З

Зарланмыйм џич чылата дип,

Орып яћгыр яуса да.

Нђни генђ болыт чыгып,

Тамчы тамчыласа да,

Илђклђп хђтта койса да

Качам аныћ астына.

И

Ић тугры дус,
Пар цђм юлдаш,
Таяныч, терђк.
Ђгђр янда ул атласа,
Шомланмый йљрђк.

Й

Йортны саклый караклардан.
Ормый, сукмый, бђрми дђ.
Зур да тњгел, тик шулай да
Аныћ аша њтеп йортка
Кералмый цичбер ни дђ!

К

Кар ярата дияр идећ,
Аны ќђй дђ књрђсећ.
Рђхђтлђнеп яши ќђен.
Гел кычкыра кар да кар дип,
Аны кем соћ белмђсен!

Л

Лычма суга тљшерсђ дђ,
Ђй рђхђт соћ ул яуганда!
Йљгерђсећ-чабасыћ,
Суында чыланасыћ.
Ђ кемнђр белђ — бу яћгыр
Ничек дип атала соћ?

М

Мљмкин юлда адашырга
Аћа карап бармаганда.
Ялгышма, дип, дљрес юлны

Књрсђтеп ул тора алда.

Н

Нинди генђ ќљмлђ булсын,
Озынмы ул, кыскамы,
Куела ић азагында —
Тђмамлап килђ
Аны.

Ћ

«**Ћ**»дан сњзлђр башланмый.
«**Ћ**»дан башка таћ да атмый,
«**Ћ**»сыз яћгыр да яумый.

О

Остазы ул књплђрнећ,
Сокланып, таћ калырлык.
Телђсђ кайсы эштђ
Аннан њрнђк алырлык.

П

Парлылар йљри серлђшеп
Агачлар арасында.
Рђхђтлђнеп ял иттерђ
Кичке саф џавасында.

Р

Рђхђтлђнеп тыћлыйм аны,
Аеруча концерт булса.
Дулкынында ул эфирныћ
Ишетелђ еракларга,
Океаннар аша уза.

С

Сукмыйча да елата ул,
Усал тњгел шулай да.
Грипптан, суык тигђннђн
Аны ашап дђвалансаћ,
Никадђр була файда.

Т

Таянып йљрергђ ярый
Аксаган бабайларга.
Ярый ат итеп уйнарга
Кайчакта малайларга.

У

Ул дићгезлђр уртасында,
Тирђсе гел су гына,
Робинзон яшђгђн урын.
Анда ќитђсећ корабка
Утырып барсаћ гына.

Њ

Њлђн генђ ашый њзе,
Гайрђт чђчеп карый књзе,
Егђр-кљче ташып тора,
Зур мљгезле башын бора.

Ф

Фђкать яши зоопаркта ул бездђ.
Ић зур хайван дип санала ул ќирдђ.
Лђкин курка ди ул тычкан књрсђ дђ.

Х

Хђбђрлђр ташып тора,
Араны
Тоташтыра.

Џ

Џђркемгђ дђ бик кирђк ул,
Љйрђн син аны яшьтђн.
Нђрсђ генђ эшлђсђћ дђ,
Ћмђлен ђгђр белмђсђћ,
Рђт чыкмас андый эштђн.

Ц

Цилиндр кигђн клоун
И кылана, кљлдерђ.
Рђхђтлђнеп бар да кљлђ.
Кайсы ќир бу, кем белђ?

Ч

Чит илгђ чыккан — белђ:
Иллђр арасында була
Киртђ њзенђ књрђ.

Ш

Шартлавы бар, љрсђћ артык.
Ак болыттай оча биек,
Рђхђтлђнеп уйныйм чљеп.

Щ

«**Щ**»га кушасыћ «и»не,
Иллђ тђмле аш инде!

Ы

Ындыр артында башлана
Зур гына ике бакча.
Арадагы чик сызыгы
Ничек була татарча?

Э

Эт њтсђ дђ, ат њтсђ дђ, ул тљшђ,
Зурлыклары гына була тљрлечђ.

Ю

Юктыр ќирдђ ул
булмаган бер як та,
Лента булып сузыла ул еракка.

Я

Ялт-йолт итеп уйный књктђ.
Шомландыра, курку сала.
Еракларда уйнаганы
Нђќђгай дип тђ атала.

Љ

Љн дисећ — киек торса.
Йорт дисећ — кеше корса.

АЛСУ

Мин зур инде, укый белђм,
Таныйм хђзер «А»ны мин.
Китаптагы бљтен сњздђн
Танып алам аны мин.

Таныйм инде «Л»ны, «С»ны,
Белђм инде «У»ны да.
Менђ бу сњз «Алсу» була.
Ник белмђскђ шуны да.

Телђсђгез ђле хђтта
Язып куям «Алсу» дип.
«Алсу» сњзен танымаска,
Мин њзем дђ Алсу бит!

КИТАП УКЫЙБЫЗ

Ђнием дђ китап укый.
Китабым бар минем дђ.
Укый торгач кљлеп куя
Ђни кайбер ќирендђ.

Аћлый алмыйм, ник кљлђдер,
Тып-тын укыган чакта?
Китабыныћ минеке књк
Рђсеме дђ юк хђтта!

БЕЗ ДЂ ЉЛКЂННЂР

Бер дђ уйнап ђйтњ тњгел, —
Без дђ хђзер љлкђннђр.
Безнећ тљркем ишегенђ
Шулай язып элгђннђр.

МИНЕМ ТУГАН КЉНЕМДЂ

П.Синявскийдан

Минем туган кљнемдђ
Бђйрђм ясадык љйдђ.
Булды шундый књћелле,

Рђхђтлђнде песи дђ.

Мин торт состым,
                    љлкђннђр
Эчтелђр шампанский.
Ђ тђмле тамак песи
Каймак ашагански.

КУНАКЛАР

Дђштем бњген кунаклар.
Кунакларым — курчаклар.
Табын кордым мул итеп,
Куйдым чђен, кђнфитен.

Берни ашамадылар,
Кабып та бакмадылар.
Ђллђ телђмђделђр,
Ђллђ яратмадылар.

Сыйласам да никадђр,
Утырдылар тик кенђ.
Ашамагач, кунакка
Килгђннђрдер ник кенђ?

АВТОМАТ

Ђти миңа туган кљнгђ
Бњлђк итте автомат.
— Син хђзер чын солдат, — диде, —
Автоматтан ат та ат!

Ђйбђт атты автоматым.
Ике кљн буе аттым.
Курыкмагыз атар бу дип,
Мин инде аны ваттым.

ЧЫПЧЫК

Џаман чыркылдый бер чыпчык:
— Чык чырык та, чык чырык!
Сорадым шунда чыпчыктан:
— Шул да булдымы ќырың?

Ђйтте чыпчык:
— Бик телђсђм,
Сайрыйм матур итеп тђ.
Тик куркам мин — ул чагында
Тотарлар дип читлектђ.

МЪЧЕ

Мияу, мияу, — песи мин.
Ђ Мыраућан — исемем.
Мияу, дисђм, аћлыйлар,
Шул тавыштан таныйлар.

ЭТ

Џау-џау-џау, — ђ мин — маэмай.
Исемем минем Акбай.
Љрњем — сљйлђшњем.
Шул була минем телем.

ЂТЂЧ

Кик-ри-књк, кот-кот-кот.
Мин — ђтђч, сљйлим шулай.
Мине тавыклар аћлый,
Йљри артымнан калмый.

АТ

Ми-ха-ха-ха, ми-ха-хай!
Таныйсыздыр, мин — бахбай.
Ђйтђм сњземне кешнђп.
Гомерем њтђ эшлђп.

9 нчы май —
Ќиђњ бђйрђме.
Бђйрђмнђрнеђ иђ
Зуры, мљгаен.
Бљтен ил белђн,
Яше џђм карты
Бђйрђм итђбез
Аны ел саен.

Безнеђ Ватанны

Ташларга буып
Килгђн фашистлар
Књп еллар элек.
Безнеђ солдатлар
Явыз дошманны
Газиз Ватаннан
Тњккђн себереп.

Ул кљннђн инде
Књп еллар њтте,
Еракта калды
Ул ќиђњ тађы.
Лђкин беркем дђ
Ќуймый хђтердђн,
Саклый исендђ,
Онытмый аны.

БАТЫРЛАР ТУРЫНДА ШИГЫРЬЛЂР

Алып батыр
Алып батыр дилђр мине.
Алып салсам, батырам.
Итегемнђн тузан каккан
Ќирдђ таулар калдырам.

Баџадир
Баџадир дип атаганнар
Батыр булганым љчен.
Батырларныђ батыры мин,
Белђктђ ташый кљчем.

Пђџлеван
Мин дђ батыр.
Мин халыкта
Пђџлеван дип аталам.
Мин кљрђштђ кљндђшемне
Књтђреп ќиргђ салам.

Камыр батыр
Мине Камыр батыр дилђр.
Ясалсам да камырдан,
Яман кљчлђр куркып яши
Минем кебек батырдан.

Таћ батыр
Ђкиятлђр батыры мин,
Таћ батыр дип аталам.
Минем батырлыкларыма
Бљтен халык таћ кала.

СУГЫШЧЫЛАР ТУРЫНДА ШИГЫРЬЛЂР

Партизан
Мин — партизан.
Без дошманга
Џич тынгылык бирмђдек.
Њз тылында поездларын
Яр астына ќибђрдек.

Танкист
Без — танкистлар. Пехотага
Юл ачып бардык алдан.
Качты дошман куркып безнећ
Корыч машиналардан.

Тупчы
Без — тупчылар. Без дошманга
Аттык авыр туплардан.
Дошманнар торды калтырап
Без биргђн залплардан.

Кавалерист
Ќићњ таћын якынайтты
Ул сугышта атлар да.
Ат уйнатып барды яуда
Кавалерия алдан.

Шђфкать туташы
Без, шђфкать туташлары да,
Озын, авыр юл њтеп,
Солдат гомерлђрен саклап,
Берлинга барып ќиттек.

Укчы

Без — укчылар. Без дошманга
Автоматтан ут сиптек.
Тњшебез белђн њрмђлђп

Берлинга барып ќиттек.

Очучы

Мин — очучы. Без, ут тљяп,
Очтык корыч кошларда.
Без, ќиђњне якынайтып,
Њлем койдык дошманга.

Разведчик

Разведчиклар — без дошманныћ
Тылына кердек њтеп.
Тордык корган планнарын
Штабка хђбђр итеп.

Командир

Ђнђ шулай бердђм булып,
Дошманны аттык, кырдык.
Њз љненђ кадђр куып,
Ќиђњ таћын аттырдык!

Солдатлар

Ќиђњ парады була
Елда Кызыл Мђйданда.
Кулына корал тоткан
Солдатлар њтђ анда.

Алар ул кораллардан
Бер дђ атмасын иде.
Алар бары дошманнан
Илне сакласын иде.

ЧЫРШЫ БЂЙРЂМЕ

Бер чыршы њсте
Бик матур булып.
Сайрады аћа
Кошчыклар кунып.

Кљз ќиткђч, кошлар
Киттелђр читкђ.
Инде чыршыга
Књћелсез бик тђ.

Кышын чыршыга
Ак карлар кунды.
Чыршы суыкта
Љшеде, туђды.

Утырмасын дип
Суыкта туђып,
Безнеђ бђйрђмгђ
Дђштек чыршыны.

Матур бизђнеп
Ул безгђ килде,
Безнеђ бђйрђмгђ
Шатлык китерде.

Зал уртасында
Чыршы утыра;
Утлары балкып,
Ќемелдђп тора.

Чыршы тирђли
Биик ђйлђнеп.
Књђелле њтсен
Чыршы бђйрђме.

САНАМЫШ

Ф.Миллердан

Берђњ, икђњ, љч, дњрт, биш.
Бакчага кергђн куян.
Кђбестђне кимергђн,
Китергђн бик књп зыян.

Сунарчы ађа аткан,
Куян цушын югалткан.
Љйгђ алып кайткачтын,
Куян чыккан да качкан.

БИШ КОШЧЫК

Бер ботакта
биш кошчык —

Сандугач, песнђк, чыпчык,
Карлыгач џђм сыерчык.

Ђ син — артык,
Моннан чык!

ТУП

Туп-туп тупылдап,
Суга тљште чупылдап.

Юаталар: «Елама,
Туп батмый, — дип, — елгада».

Батмыйдыр да анысы,
Ђ судан кем алыр соћ?

Булдырсаћ, алып кара —
Туп инде агып бара.

ЂТЂЧЛЂР

Ике ђтђч сугыша —
Џавада мамык оча.

НИ КИРЂК?

Сыерчыкка оя ясап
Куяр љчен ни кирђк?
Такта, пычкы, кадак, чњкеч
Џђм тагын ђти кирђк!

ПЫЧКЫ

Сынап баккан бар ничђ! —
Ђти киссђ, шђп кисђ,
Ђ минем кулда исђ
Пычкы бик начар кисђ.

Хђер, гаќђплђнерлек
Артык бер ни юк монда.
Белђ бугай пычкы да
Булуын кем кулында.

КЉЧЕК

Кечкенђ генђ кљчек,
Ђ њзе усал ничек!
Љрђ дђ џаман љрђ,
Арттан калмый йљгерђ.
Бђлђкђй генђ бит, ђ.
Барыбер этлеген итђ.

ПЕСИ БИТЕН ЮА

Ашап туйгач, безнећ песи,
Аћлый алмыйм ни эшлђп,
Битен юа, тђпилђрен
Теле белђн юешлђп.

Песи ђллђ белми микђн
Су чистарак юганын?
Юар иде, юынгычка
Буе ќитми шул анын.

АТ

— Но, бахбай! — дидек атка,
Атыбыз китте чабып.
Ђй чаба ат, элдерђ,
Књзђтђбез кул чабып.

Ђй чаба ат уйнаклап,
Књћелле карап тору.
Ќитте, ќитте, арырсыћ,
Тукта, бахбай, тпр-ру!

КЕРПЕ

Ничек керпе курыкмыйча
Яши, димсез, урманда?
Ник курыксын, кигђн туны
Гел энђдђн торганда.

Бар да ерткыч булсалар да
Књршелђре керпенећ,
Энђлђргђ чђнчелђсе
Килмидер џичберсенећ.

ЌИЛЂКТЂ

Ќилђклектђ
Ќилђк књп.
Ќилђклектђ
Чилђк књп.

Џђр малайда
Бер чилђк.
Каян ќыярга
Кирђк
Моныћ кадђрле
Ќилђк?

Барыбер булмас
Тутырып,
Ашыйм гына
Утырып.

СИКЕРТКЂ

Тотыйм дисђм,
Чикерткђ,
Сикереп,
Китђ читкђ.

Ник тоттырсын
Чикерткђ,
Ул бит ђйбђт
Сикерткђ!

КАБАК

Тњтђлдђ ята кабак,
Кояшка кырын карап.
Кабарам да тулам, ди,
Мин дђ кояш булам, ди.

СУГАН

Суган бигрђк усал инде,
Ђрчегђнне яратмый.
Сукмый, какмый, ђ шулай да
Елатканчы яћаклый.

АЛМА

Алмага ак корт тљшкђн.
Алманы ул корт тишкђн.
Мин алманы ашадым,
Кортын алып ташладым.

ТИГЂНЂК

Тигђнђкне књр инде син!
Эт-кљчектђн ким тњгел.
Янышнан џич тыныч кына
Њтђргђ мљмкин тњгел.

Кљтеп кенђ торадыр књк
Берђр малай узганын,
Ябышырга гына тора
Балагына ул аныћ.

КЫЧЫТКАН

Зђџђр дђ соћ кычыткан,
Ђзер џђрчак чагарга.
Ахры, алма сакларга
Кушканнардыр аћарга.

ТАВЫК

Кетђклектђ бер тавык
Чак алмады котымны.
Тыныч яткан ќиреннђн
Кытакларга тотынды.

Ни булган икђн, дисђм,
Йомырка салган икђн!

Књпме шау-шу! Ђ њзе
Бер бђлђкђй кош кына.
Гњя алтын йомырка
Салган кебек кычкыра.

ТУКРАН

Бљтен кошныћ њз кље бар.
Њзенчђ сайрый бар да.
Сандугачны ђйткђн дђ юк,
Чыркылдый чыпчыклар да.

Ђ тукран гел тукылдый,
Ничек авыртмый башы?
Ахры, кошлар оркестрында
Тукран — барабанчы.

КАРБЫЗ

Авызыћда эреп китђ,
Ђйтерсећ лђ кар инде.
Ђллђ шућа карбыз дигђн
Исем кушканнар инде?

Кар да шушы карбыз кебек
Тђмле булсын иде лђ.
Кар ашаган идем кышын,
Тамагыма тиде лђ.

Карбызны да љреп кабам,
Салкыны бар аныћ да —
Карбыз гњя яткандыр књк
Кар белђн боз янында.

ЂТИ ТУНЫ

Бу — кљрђк.
Аныћ белђн
Ђти кышын кар кљри.

Ђ бу — тун.
Ђти кышын
Шул тунын киеп йљри.

Ђ бу — мин.
Минем дђ бар
Кљрђгем дђ, туным да.
Тик минем бу шигырем
Ђти туны турында.

ТУЗГАНАК

Тузгыганмы
Тузганак? —
Бљтен дљнья
Булган ак.

Юк, кыш ќиткђн
Лђбаса!
Дљньяны ак
Кар баса.

Куян ак карда
Эз салып њткђн.
Шулкадђр књп эз,
Буталып беткђн.

Тљлкене шулай
Алдаган куян,
Эзлђрнеѓ очын
Чуалткан, ќуйган.

Тљлке иснђнеп
Йљри эз буйлап,
Мескен куянны
Тотарга уйлап.

Ђ куян кырдан
Урманга киткђн,
Чыршы астында
Ял итђ књптђн.

СУЫК КЉНДЂ

Суык дисђѓ дђ суык!
Урамнан кертђ куып.
Бњрђнђ чатный љйдђ.
Бњреклђр йоклый чљйдђ.

Ќылы љйгђ керергђ
Тели тыштан ћава да.
Ишек ачылмасмы, дип,
Утыра бусагада.

Йљнтђс мђче мыраулап
Утыра мич каршында.
Хђтта киез итеклђр
Ќылына мич башында.

ТЕГЊЧЕЛЂР

Кыш болынга юрган сырган.
Туѓмасын дип калын иткђн.
Ђ куяннар юрган читен
Тигез итеп тегеп киткђн.

ТУЃМАСЛАР

Кызылтњшлђр, песнђклђр
Килгђн безгђ кышларга.
Туѓмасын дип суыкта,
Ќимлек элдек кошларга.

ТАЛИБ ЦЂМ ТАБИБ

Салкын тигђн Талибка.
Талиб барган табибка.
Табиб ђйткђн Талибка:
«Дару эч йљз таблетка!»

КЫШ БАБАЙ КИЛГЂН

Безгђ Кыш бабай килгђн,
Яѓа ел алып килгђн.
Капчыгына књп итеп
Бњлђклђр салып килгђн.

Кљттек сине сагынып,
Исђн-саумы, Кыш бабай!
Љлђш бњлђклђреѓне,
Капчыгыѓны чиш, бабай!

КЫШ БАБАЙНЫЃ ШУКЛЫГЫ

Шук та инде Кыш бабай —
Ап-ак карлар яудыра.
Минем чаѓгыларымны

Кар астында калдыра.

Ишек алдын кљрђргђ
Туры килђ аннары.
Кар кљрђгђч, кићђеп
Китђ ишек аллары.

Кыш бабайныћ шуклыгы
Шућа књрђдер ђле —
Кар кљрђ, дип, чаћгымны
Юри књмђдер ђле.

СИН ДЂ САНАП БАК АЛЕ

Бер
Љйдђ калдым БЕРњзем.
БЕРњзем дђ мин тњзем.

Ике
Кесђмдђ ИКЕ пђке.
ИКЕсе дђ минеке.

Љч
Пђкемнећ бар ЉЧ ќђбе —
Безе, ике пычагы.

Дњрт
Ике икећ ДЊРТ була,
Моны белђ џђр бала.

Биш
Безнећ љйдђ БИШ кеше.
Энемнећ бар БИШ теше.

Алты
АЛТЫ тулганда кичен,
Ђни бетерђ эшен.

Ќиде
Мића ЌИДЕ яшь тула.
Мин дђ укучы булам.

Сигез

Тавык чыга кетђктђн,
СИГЕЗ чебеш ияртќђн.

Тугыз

Бер чебеш юк! Бу ни эш?!
ТУГЫЗ булырга тиеш.

Ун

Ђни санап карады,
УН чебешкђ чыгарды.
Ничђ чебеш бар, яле,
Син санап карале?

ЕЛ ФАСЫЛЛАРЫ

Ићберенче фасыл — КЫШ —
Килђ безгђ котыптан.
Башка бњрек киертђ,
Йљртђ туннан, толыптан...

Кыш артыннан ЯЗ килђ.
Яз ќиткђч, кояш кљлђ.
Кар эри, сулар ага,
Ќан керђ бар дљньяга.

ЌЂЙ башлана яз њткђч,
Књћелле шул ќђй ќиткђч.
Њзенђ дђшђ инеш,
Љлгерђ ќилђк-ќимеш.

Ќђй њткђчтен, килђ КЉЗ.
Кљзне шуннан белђбез —
Саргая куак-агач,
Кырлар кала ялангач.

КЉЗГЕ БАЛ

КАТНАШАЛАР:

Алып баручы
Кљз
Балалар
Борчак
Чљгендер

Кабак
Сарымсак
Кишер
Бђрђћге
Суган
Кђбестђ
Кыяр
Помидор
Залга Кљздђн кала барлык катнашучылар да кереп, урындыкларда урын ала.

Алып баручы.

Кљз кљннђре килеп ќитте,
Хушлашабыз ќђй белђн.
Бљтен ќиргђ яфраклардан
Алтын келђм ќђелгђн.
Кулларына сары яфраклар тоткан балалар уртага чыга.

1 нче бала.

Ќылы якларга кошлар да китђ.
Кљз агачларны сап-сары итђ.
Алар коела ќил искђн саен.
Ќилферди ќилдђ сап-сары каен.

2 нче бала.

Сентябрьдђ чђчђк аткан,
Кљз димђгђн кашкарый.
Ќылыт ђле дигђн сыман
Њзе кояшка карый.

3 нче бала.

Књрмичђ дђ калдык ќђйне,
Њтеп киткђн ни ара.
Баш љстеннђн ќылы якка
Торналар очып бара.

4 нче бала.

Ќђйне шулай озатабыз,
Торналар белђн бергђ.
Ђйтерсеђ лђ ќђй њзе дђ
Торнага ђверелгђн.

5 нче бала.

Каеннар бишек шикелле

Књренђ туган якта.
Сары чыбылдык эчендђ
Кљзге моћ йоклап ята.

6 нчы бала.

Баш очыннан ќылы якка
Кыр казлары очалар.
Каћгылдашып, кљзге моћны
Уятыр тљсле алар.

7 нче бала.

Уяттылар да шул инде,
Ямансу булып китте.
Киек казлар китђ бит дип,
Књћелем тулып китте.

Алып баручы.

Китте ќђй безнећ яклардан
Дићгез, таулар артына.
Кљз алтын књлмђк кидерде
Агачларныћ барсына.

Ќылытмый инде кояш та.
Кљннђр кыскара бара.
Ђбилђр чуагы белђн
Кљз алдый безне бары.

Сибђли салкын яћгырлар,
Кургаш болытлар йљзђ.
Ќирне, хакимлек итђргђ,
Тапшырган Ходай кљзгђ.

Кљз турында ќыр башкарыла.

Алып баручы.

Кљз ќитте дђ, кљз ќитте, дибез. Ђ Кљз њзе кайда йљри икђн соћ? Бђйрђмегезгђ ҫичшиксез килђм, дигђн иде бит.

Шунда ул аяк астында яткан яфраклар
арасында бер хат таба. Ачып укый.

Кадерле нђни дусларым!
Тђбриклим бђйрђм белђн.
Озакламый мин дђ сезнећ

Бђйрђмегезгђ килђм.

Бу хатны ачып укуга,
Кул чабыгыз гљр килеп.
Ишетеп шуны, бђйрђмгђ
Ќитђрмен мин дђ килеп.

Туктале, бу бит Кљздђн килгђн хат булды. Нђрсђ дигђн, кул чабыгыз, дигђнме? Шунда мин дђ килеп ќитђчђкмен, дигђн. Ђйдђгез, балалар, гљрлђтеп кул чабыйк ђле. Бђлки, чынлап та Кљз, ишетеп, килеп ќитђр.

Кул чабалар. Ишектђ Кљз књренђ.

Кљз.

Сез мине чакырдыгызмы?
Сез мине кљттегезме?
Менђ килдем. Исђнмесез!
Мин дђ сагындым сезне.

Мин башлыйм бђйрђмегезне!
Ђйдђ, ясап тњгђрђк,
Ќырлыйк, биик, шигырь сљйлик,
Књћел ачыйк бергђлђп.

Кљз турында ќыр башкарыла. Яисђ
яфраклар биюен биергђ мљмкин.

Алып баручы.

Кљз килђ, кљзге бал була дип безнећ балалар бик књп шигырьлђр љйрђнде. Ђйдђгез, шуларны тыћлыйк ђле.

1 нче бала.

Ђйдђле, Кљз, кил, утыр,
Балаларны карап тор.
Без шигырьлђр сљйлђрбез,
Аннан ќырлап бирербез.

2 нче бала.

Саргайды яшел бакча,
Сары яфраклар оча.
Кљн дђ яћгыр сибђли,
«Утырыгыз љйдђ», — ди.

3 нче бала.

Болыт кашын ќыерса,
Яћгыр белђн куркытса,
Без аннан тиз качабыз,
Кулчатырны ачабыз.

4 нче бала.

Ќиргђ яфрак коелган,
Сап-сары келђм булган.
Яфракларны без ќыярбыз,
Дђфтђр эченђ куярбыз.

5 нче бала.

Бњген бездђ матур бђйрђм.
Бњген бездђ Кљзге бал.
Бњген кљзге байлык белђн
Бизђлгђн безнећ бу зал.

6 нчы бала.

Бљтен ќирдђ яфраклар
Алтынланып яналар.
Тирђ-якка хушбуй исе
Тараталар алмалар.

Кљз.

Ђйе, дуслар, килмђдем тик
Яфрак сибеп уйнарга.
Килдем тагын сезне кљзге
Муллык белђн сыйларга.

Књрђсезме, књпме байлык,
Књпме муллык табында!
Муллык булса, бђйрђмнђр бит
Књћеллерђк тагын да!

Бу урында кљзге муллык турында ќыр сорала.

Алып баручы.

Балалар, кљзге муллыкныћ ни икђнен сез белђсездер инде. Кљз кљне басулардан ќыеп алынган иген, бакчалардан ќыелган яшелчђ, ќилђк-ќимеш ул. Ђ аларныћ безнећ љчен файдасы бик зур. Безнећ бђйрђмгђ кљзнећ байлыклары њзлђре дђ килде. Ђйдђгез, хђзер аларны тыћлыйк.

Борчак.

Мин — борчак, мине кешелђр
Кырга чђчеп њстерђлђр.
Ќыеп алгач кљзен, миннђн
Тђмле ботка пешерђлђр.

Чљгендер.

Мин — чљгендер. Мин дђ кирђк
Кешелђргђ ашар љчен.
Борщ пешерер љчен џђм
Винегрет ясар љчен.

Кабак.

Таныйсыздыр инде мине.
Ђйе, ђйе, мин — кабак.
Минем тђмне белим дисђћ,
Бђлешемне ашап бак.

Сарымсак.

Аш тђмлђткеч ясар љчен
Сарымсак та бик кирђк.
Кышын мине дус књрсђлђр,
Чирлђњчелђр бик сирђк.

Кишер.

Кљчле, ќитез булыйм дисђћ,
Кишер ашап кара син.
Кишер — саулык чыганагы,
Кишердђ књп каротин.

Бђрђћге.

Мин — бђрђћге. Пешерсђћ,
Мин тђмле булам бик тђ.
Мине йљртђлђр хђтта
Икенче икмђк дип тђ.

Суган.

Ђ мин — суган. Ђрчегђндђ
Килсђ дђ яшь књзегезгђ,
Мине ашап, салкыннарда
Суык тимђс њзегезгђ.

Кђбестђ.

Ђ мин булам кђбестђ.
Мин бик тђмле бђлештђ.
Миннђн щи пешерђлђр,
Йђ голубцы тљрђлђр.

Кыяр.

Кыярны цђркем таный.
Кыяр салатка ярый.
Ђгђр дђ куйсаћ тозлап,
Кыяр саклана озак.

Помидор.

Ђ мин булам помидор —
Тљп яшелчђ салатта.
Тђмле генђ тњгел ђле,
Витамин књп томатта.

Алып баручы.

Хђзер барлык яшелчђлђр
Тњгђрђккђ басабыз,
Ђйлђн-бђйлђн ђйлђнђбез,
Ќырлап књћел ачабыз.

Ќыр башкарыла.

Бала.

Кљз — моћсу чак, ямансу чак,
Кљн дђ ява яћгырлар.
Тик безнећ бакчада цаман
Яћгырый дђртле ќырлар!

МЂКТЂПКЂ ОЗАТУ БЂЙРЂМЕ

КАТНАШАЛАР:

Алып баручы
Чыгарылыш тљркеме балалары
Кечерђк яшьтђге балалар
Китап
Дђфтђр
Карандаш
Ручка
Бетергеч
Ранец
Ялкаулык
Хурлык

Тырышлык
Зурлык

Тантаналы музыка яћгырый. Залга башта чыгарылыш тљркеме балаларыннан кала, тамашачы балалар, ђти-ђнилђр џђм барлык катнашучылар кереп утыра.

Алып баручы.

Ничђ ел инде менђ
Майныћ шушы кљнендђ
Безнећ матур бакчага
Мђктђптђн хђбђр килђ.

Безнећ бакча балаларын
Укытучы апалар
Беренче сыйныфка дип
Укырга чакыралар.

Бњген менђ аларны,
Бергђ-бергђ, ђлбђттђ,
Тантаналы рђвештђ
Озатабыз мђктђпкђ.

Тантаналы музыка астында залга чыгарылыш тљркеме балалары кереп, уртада урын алалар.

1 нче бала.

Бакча белђн хушлашабыз.
Ќиде яшь тулды безгђ.
Мђктђпкђ белем алырга
Барабыз быел кљзгђ.

2 нче бала.

Зуп-зур булып њстек инде.
Килгђн идек бирегђ
Љйрђнеп кенђ килгђндђ
Яћа тђпи йљрергђ.

3 нче бала.

Хуш инде, безнећ бакчабыз,
Тђрбияче апабыз.
Сезне мђћге онытмабыз,
Укучы булгач та без.

4 нче бала.

Безне анда мђктђп кьтђ.
Безне кьтђ парталар.
Тњземсезлек белђн кьтђ
Укытучы апалар.

5 нче бала.

Мђктђпкђ — белем иленђ
Баруыбызга без шат.
Серле белем дљньясына
Бњген бирелђ старт.

Ќыр башкарыла.

Алып баручы.

Безнеѕ балалар мђктђпкђ барырга бик ныклап ђзерлђнделђр. Алар инде хђрефлђр дђ таныйлар, унга хђтле саный да белђлђр. Ђйдђгез ђле, хђзер аларныѕ њзлђрен тыѕлап карыйк. Мђктђптђ аларны нилђр кьтђ икђн?

6 нчы бала.

Телибез хђреф танырга,
Алфавитны ятларга,
Хђрефкђ хђрефне ялгап,
Сњзлђр тезеп язарга.

7 нче бала.

Санарга да љйрђнербез,
Тапкырларга, бњлђргђ.
Исђпли белер љчен бит
Кирђк саный белергђ.

8 нче бала.

Бик књп китаплар укырбыз,
Књп нђрсђлђр белербез.
Њскђч кирђк џљнђрлђрнеѕ
Серен њзлђштерербез.

9 нчы бала.

Ђ хђзергђ без боларны
Белмибез шул, ђлбђттђ.
Боларныѕ бљтенесенђ
Љйрђтђлђр мђктђптђ.

Ќыр башкарыла.

Алып баручы.

Безнеѕ балалар инде мђктђпкђ барырга ђзер, дидек. Ђти-ђнилђре алар љчен инде уку ђсбапларын да сатып алып куйган. Ђ бњгенге бђйрђмдђ ђсбапларныѕ њзлђрен тыѕлап китик ђле. Алар укучыга нђрсђ љчен кирђк икђн?

Ђсбаплар булып киенгђн балалар уртага чыга.

Бала.

Укучы љчен кирђкле
Ђйберлђр без — књрегез —
Китап, дђфтђр, клњндђлек,
Карандаш ћђм бетергеч.

Ранец.

Ђ мин менђ букча булам,
Ранец дип тђ аталам.
Укучы љчен кирђкле
Бљтен ђсбапны салам.

Дђфтђр.

Мин — дђфтђр, мин ћђрвакыт
Кар шикелле ап-акмын.
Тљрле дђреслђр љчен
Булам юллы, шакмаклы.

Китап.

Ђ мин — китап, мине сез
Буямагыз, ертмагыз.
Књп нђрсђлђр белерсез,
Мине укып чыксагыз.

Карандаш.

Мин — карандаш. Мин кирђк
Рђсемнђр ясар љчен.
Югалтма мине, ташлама,
Сындырма, сакла очын.

Ручка.

Ђ мин — ручка. Укучыга

Мин кирђк язган чакта.
Кимермђ минем башымны,
Авызыћа да капма.

Бетергеч.

Рђсем ясаган чагында
Бетергеч тђ бик кирђк,
Кирђкмђгђн сызыкларны
Бетерергђ тизрђк!

Алып баручы.

Ђйе, балалар, озак та њтмђс, сез беренче тапкыр мђктђп бусагасыннан атлап керерсез. Сезнећ љчен яћа, серле, могќизалы тормыш башланыр. Лђкин белем алуны энђ белђн кое казу дигђннђр борынгылар. Ул бик књп тырышлык, кљч куюны сорый. Ђ кешене ђђрвакытта да тискђре сыйфатлар да сагалап тора. Ђйтик менђ, ялкаулык.
Ђ ялкаулык ул — хурлык. Тырышлык исђ — зурлык.

Хђер, бу дњрт тљшенчђ бњген њзлђре дђ сезнећ янга килгђннђр. Ђйдђгез ђле, аларныћ њзлђрен тыћлап карыйк.

Уртага алларына Ялкаулык, Хурлык, Тырышлык ђђм Зурлык дигђн табличкалар аскан балалар чыгып баса.

Ялкаулык.

Мин — Ялкаулык!
Минем белђн
Дус булсагыз ђгђр дђ,
Килмђс бернишлисе дђ!
Чаћгыда йљрисе дђ,
Мђктђпкђ барасы да,
Укыйсы, язасы да!

Хурлык.

Ул чагында сезгђ бик тиз
Хурлык килер, балалар.
Ялкаулар ђђрбер эштђ дђ
Хур булып кала алар.

Тырышлык.

Мин — тырышлык. Мин кешене
Эшлђтђм эш беткђнче.
Ђђрвакыт кљч биреп торам

Максатына ќиткђнче.

Зурлык.

Кем тырыша, кем гел эштђ,
Алда бара укуда,
Шул баланы хљрмђтлилђр,
Дан шуңа, зурлык шуңа!

Алып баручы.

Менђ, књрдегезме инде, балалар, мђктђптђ сезне тагын нилђр кљтђ. Ялкауланып, дђрес хђзерлђмичђ килсђгез, хурлык кљтђ. Ђ тырышып укысагыз, белемле, акыллы кешелђр булып њсђрсез. Сезнең хакта бары тик зурлап кына сљйлђрлђр.

Ђ без сезгђ ышанабыз, балалар, сез безнең ышанычны акларсыз, бары тик яхшы билгелђренђ генђ укырсыз.

Бњген сезгђ њзлђренең телђклђрен ђле бакчабызда калачак нђни дусларыгыз, энекђшлђрегез, сеңелкђшлђрегез дђ ђйтергђ тели. Тыңлап карыйк ђле.

1 нче бала.

Безнең кебек йљрсђгез дђ
Бакчага гына бары,
Сез бит инде — чыгарылыш
Тљркеме балалары.

2 нче бала.

Ђнилђр безне бакчага
Илткђн чакта тиздђн сез,
Аркагызга ранец асып,
Мђктђплђргђ китђрсез.

3 нче бала.

Мђктђптђ яхшы укыгыз,
Тђртип бозып йљрмђгез.
Бакчабызның маркасына
Тап тљшерђ књрмђгез.

4 нче бала.

Кљндђлеккђ «бишле» белђн
«Дњртле»лђр кайтсын тулып.
Њсегез илгђ файдалы,
Белемле кеше булып.

Ќыр башкарыла.
Чыгарылыш търкеме балалары сњз ала.

1 нче бала.

Тђрбияче апалар,
Нянялар, музыкантлар!

2 нче бала.

Рђхмђтебез сезгђ чиксез.
Безнеђ ђнилђр књк бит сез!

3 нче бала.

Безнеђ шушы чђчђклђрне
Кабул итеп алыгыз.
Безнеђ књѕеллђрдђ изге
Затлар булып калыгыз!

Балалар тђрбиячелђренђ чђчђклђр тапшыралар. Музыка яѕгырый.

КАЛЕНДАРЬ

Декабрь

Тљренде дљнья акка —
Кыш килде туган якка.
Башланды суык кљннђр.
Кљннђрдђн озын тљннђр.

Гыйнвар

Кар љстендђ књпме эз!
Књрмђсђгез, књрегез.
Куян азык эзлђгђн,
Тљлке аны књзлђгђн.

Февраль

Суык бабай кич-иртђ
Борыннарны љшетђ.
Ђ кљндез кояш кљлђ:
— Тњзегез, — ди, — яз килђ!

Март

Тамчы тама бар тљштђ.
Кар астына су тљшђ.
Тирђ-якта яѕгырый

Песнђклђрнеђ шат ќыры.

Апрель

Кар эри, ќир ачыла.
Елга боздан арчыла.
Язныђ тђњге чђчђге —
Умырзаялар чыга.

Май

Бар табигать яшђрђ,
Чђчђк ата, ямьлђнђ.
Ђйтерсеђ лђ, туган як
Гљлбакчага ђйлђнђ.

Июнь

Књктђ кояш пешерђ,
Манма тиргђ тљшерђ.
Кошлар сайрый тирђктђ
Матур итеп бигрђк тђ.

Июль

Яшеннђр књкне телђ.
Болыннар — чђчђк кенђ!
Кыр алтын тљскђ керђ,
Тук башаклар љлгерђ.

Август

Гљллђр чыкта коена,
Тып-тып алма коела,
Томаннар тљшђ иртђн.
Тђрђзђгђ кљз чиртђ.

Сентябрь

Пђрђвез очып куна
Гљлќимеш куагына.
Књђел ќђй дип ымсына
Ђбилђр чуагына.

Октябрь

Сайрар кошчыгы киткђн,
Бакчалар мођсу књптђн.
Куакта оя гына

Сандугачын сагына.

Ноябрь

Кургаш болытлар ага,
Карлы яћгырлар ява.
Кояшлы кљннђр сирђк,
Суына бара ћава.

ТАБЫШМАКЛАР

* * *

Беркем аны югалтмаган,
Лђкин ћаман табалар...
Сез дђ табышыгыз ђле,
Нђрсђ соћ ул, балалар?

* * *

Кибеттђн сатып алдык
Бђлђкђй генђ сандык.
Ул сандыкныћ капкачын
Караган идек ачып...
Гади тњгел — сљйлђшђ,
Безгђ белем љлђшђ!

* * *

Њзе йљри, њзе исђ
Бер урында тик тора.
Њзе ћаман алга бара,
Безне дђ ашыктыра.

* * *

Љй тњрендђ утыра,
Авызын ачып тора.
Ашарга сорый кышын,
Ашый бары тик утын.

* * *

Ишегалдында — капка,

Капкага элгђн алка,
Аћа бђйлђнгђн кљчек...
Кљчек яныннан кеше
Њталмый џичбер ничек!

* * *

Дњрт почмакта — дњрт дђдђй,
Дњртенђ — бер тњбђтђй!

* * *

Булса да њзен тотып,
Булмый џич тђ ыргытып.

* * *

Берсе кљнне ярата,
Берсе тљнне ярата.
Икесе дђ дљньяга
Якты нурлар тарата.

* * *

Кљне буе йоклыйлар да
Тљн ќиткђч уяналар.
Лампочка књк кабыналар,
Ќем-ќем итеп яналар.

* * *

Књренми ул њзе књзгђ,
Ишетелђ џђммђбезгђ.
Сызгыра йђ улап китђ,
Агачларны дер селкетђ.

* * *

Бљтен ќирне акка тљрђ,
Балаларны сљендерђ.
Соры куян љстенђ дђ
Ап-ак тунын киендерђ.

* * *

Биектѣн тљшѣ,
Ташны да тишѣ.
Њзе су гына,
Ђйт, бу ни була?

* * *

Аны безгѣ Кыш бабай
Алып килѣ котыптан.
Кыш бабайныћ њзен дѣ ул
Йљртѣ аннан толыптан.

* * *

Чаба ул аттан тизрѣк,
Лѣкин аћа юл кирѣк.
Юлсыз ќирдѣн њталмый,
Атны куып ќиталмый.

* * *

Язын, кљзен ул кырда.
Сљрѣ, чѣчѣ, тырмалый.
Ќѣй кљне дѣ тик тормый,
Басудан кайтып керми.

* * *

Иген љлгерѣ,
Эш кайный кырда,
Амбарлар тула,
Бу кайчан була?

* * *

Њрѣ-њрѣ њрмѣли:
— Ятьмѣ-тозак њрѣм, — ди, —
Бљќѣклѣрне ятьмѣгѣ
Хѣзер элѣктерѣм, — ди.

* * *

Књп булса да энҗсе,
Юк берни дҗ тегҗсе.

* * *

Борынга керсҗ — тљчкертҗ,
Ашка салсаћ — тҗм кертҗ.
Њзе тҗмсез, ђгҗр капсаћ,
Њрле-кырлы сикертҗ.

* * *

Борчак хҗтле бар љне,
Шунда йоклый кыш кљне.
Язын чыга уянып,
Яшҗртҗ бар дљньяны.

* * *

Њзе нҗни, њзе йомшак,
Тҗгҗри бер сары йомгак.

* * *

Йљри белҗ,
Оча белҗ,
Йљзҗ белҗ —
Шундый ућган.
Нҗрсҗ соћ бу?
Йҗ, кем белҗ?

* * *

Агач башында яши,
Чиклҗвек, књркҗ ашый.

* * *

Тҗнгҗ тисҗ кычкырта,
Тигҗн ќире кычыта.

* * *

Ќир астында ќиз казык,
Бик тђмле тамыразык.

* * *

Ќиргђ књмђлђр язын,
Кљзен алалар казып.
Књмгђндђ берђњ була,
Алганда — чилђк тула.

* * *

Чилђк-чилђк су эчђ,
Су эчерсђћ — тиз њсђ.
Чилђк-чилђк ќыябыз,
Кышка тозлап куябыз.

* * *

Кары да юк, бозы да —
Эреп китђ авызда.

* * *

Ашар љчен
Туныйсыћ,
Тунаганда
Елыйсыћ.

* * *

Агачта њсђ,
Кызарып пешђ.
Љлгергђч, ќиргђ
Љзелеп тљшђ.

* * *

Таћ саен сузып
Быргы уйната.
Ул шулай итеп
Кљнне уята.

Иһендђ урак,
Башында кђпђч.
— Бу кем? — дисђгез,
Бу — безнеһ — ...

* * *

Ќђй дђ дими, кыш та дими,
Суыкта џђм эсседђ —
Тун, биялђй, киез итек,
Оекбаш гел љстендђ.

* * *

Утын салсаһ утына,
Ул биергђ тотына.
Янып беткђч утыны,
Биюеннђн ул тына.

* * *

Бер нђрсђ дђ књрми ђби
Аны кимђгђн чакта.
Аны табып бирсђһ, хђтта
Укый ала китап та.

* * *

Урамга чыксам, кыйныйлар,
Љйгђ керсђм, таптыйлар.
Ђ њземне џђрвакытта
Бик матур дип мактыйлар.

* * *

Сыер тњгел, мљгезле,
Аягы юк, йљгерђ.
Ат кебек атландыра да
Шундый ќитез элдерђ!

* * *

Бљтен урманга хуќа,

Кышлары йоклап уза.

* * *

Агач башында утыра,
Юлбасар књк кычкыра.
Кљн буе йоклап ята,
Тљнлђ књзлђрен ача.
Кешелђр аннан курка,
Ул кешелђрдђн кача.

* * *

Канаты бар, очалмый,
Књзлђре бар, йомалмый,
Койрыгы бар, эт тњгел,
Йљри эттђн кызуырак,
Куып ќитђрлек тњгел.

* * *

Чђчђкле болын буйлап,
Сикереп ташта, уйнап,
Озак кына барган ул,
Бара торгач, арган ул.
Килеп ќиткђн инешкђ,
Чумган килђ килешкђ.
Чумлавын да чумлаган,
Љскђ генђ чыкмаган.
Нђрсђ баткан инешкђ,
Белђсезме? Ул — ...

* * *

Килђ бары кыш ќиткђч,
Иске ел њтеп киткђч.
Њзе белђн ґђрвакыт
Яћа ел алып килђ.
Бњлђк тулы капчыгын
Ићенђ салып килђ.

* * *

Кыш бабайның юлдашы.
Аның белән гел бергә.
Шуңа аны ќәй кљне
Мљмкин тњгел књрергә.
Ќәй кљне ул бљтенләй
Мљмкин хәтта эрергә,
Суга әверелергә.

* * *

Яши дилә̄р урманда,
Кемнең дә юк књргә̄не.
Былтыр гына књргә̄н, ди.
Аның аты — ...

* * *

Бер карчык яши
Кара урманда.
Ничек курыкмый
Яши ул анда?
Аның њзеннә̄н,
Књрсә̄ң, куркырлык.
Куркыныч карчык
Була — ...

* * *

Бер-бер артлы йљрилә̄р,
Берсен-берсе књрмилә̄р.

* * *

Кичен йокларга ята,
Иртә̄н ә̄тә̄ч уята.

* * *

Йолдызлар ќем-ќем итә̄.
Бар да йокыга китә̄.

ЧЕБЕН-ЧЕБЕНЧЕК

Корней Чуковскийдан

Чебен-Чебен-Чебенчек!
Књбенгђн књп чђй эчеп.

Чебен басуга чыккан,
Бер кљмеш тђћкђ тапкан.

Аннан базарга барган.
Самавыр сатып алган.

Чђй эчђргђ аннары
Дђшкђн тараканнарны.

Тараканнар тљшкђннђр,
Стаканлап эчкђннђр.

Ђ бљќђклђр —
Љчђр чђркђ
Эчкђн сљтлђп,
Клиндерлђп:
Бњген Чебендђ бђйрђм!
Авыз итегез чђйдђн!

Килгђн Чебенгђ борчалар.
Читек алып килгђн алар.
Читеклђре ђйбђт, затлы —
Бар да алтын каптырмалы.

Чебен янына
Бал корты килгђн.
Аћа бер мичкђ
Бал алып килгђн...

«Књбђлђк-апа!
Аша кайнатма!
Безнећ сый ђллђ
Ошамый мђллђ?»

Кинђт шунда бер њрмђкњч
Књренде.

Ђй љстери ул бер читкђ
Чебенне.

Мескенне њтермђкче,
Чебенне бетермђкче!

«Кадерле кунаклар, ярдђм итегез,
Явыз њрмђкњчнеѣ башын кисегез!

Ашаттым да сезне,
Эчерттем дђ сезне,

Бђла килгђч кенђ
Ташлап китмђгез!»

Лђкин кортлар-бљќђклђр
Курыкканнар,
Бљтен ярыкларга кереп
Посканнар:

Тараканнар бар да диван
Астында,
Кандалалар сђке астында
Барсы да.

Карават астында бљтен
Борчалар —
Сугышырга телђмилђр
Џич алар!

Урыныннан да кузгалмый
Берсе дђ.
Мескен Чебен џђлак булса,
Њлсђ дђ!

Ђ чикерткђ сикерђ,
Гел кеше инде менђ.
Терт, терт, терт, терт! — элдерђ.

Басма астына,
Куак артына
Џђм шып-шым тына!

Ђ явыз ќан џич кенђ дђ шаяртмый,
Ул Чебеннеѣ аяк-кулын богаулый,

Њткен тешен йљрђгенђ батыра,
Аныћ канын суырырга тотына.

Ђй кычкыра Чебен,
Шундый акыра.
Ђ явыз ќан дђшми,
Тик авыз ера.

Ђллђ кайдан гына шунда
Озынборын очып чыга,
Кулындагы фонарь белђн
Њрмђкњчнећ књзен чага.

«Кайда явыз? Кайда бирђн?
Мин курыкмыйм ул вђхшидђн!»

Њрмђкњчкђ килђ очып,
Чыгара њткен кылычын.
Очкан шђпкђ ала айкап
Џђм тљшерђ кисеп башын!

Чебенне кулыннан ала,
Тђрђзђгђ алып бара:
«Явызныћ башын кистем,
Џђм сине азат иттем.
Ђ хђзер, ќанашым минем,
Љйлђнергђ сића телим!»

Шулчак бљќђклђр, борчалар
Сђке астыннан чыгалар:

«Яшђсен Озынборын!
Ќићњчегђ — мђрхђбђ!»

Утлы коћгызлар килеп,
Чыктылар фонарь элеп —
Китте дљнья яктырып,
Китте дљнья яхшырып!

Кыргаяклар, чабыгыз,
Музыкантлар табыгыз;
Килсен алар бирегђ,
Без телибез биергђ!

Музыкантлар килде чабып,

Бом! бом! барабаннар кагып!
Ђй биилђр билен борып
Чебен белђн Озынборын.

Ђ Кандала, Кандала!
Ул чњгеп-чњгеп ала!

Кортлар белђн суалчаннар,
Књбђлђклђр џђм борчалар,
Млњгезле коћгыз-жуклар —
Капкорсаклы мужиклар —
Биилђр кызып-кызып,
Књбђлђклђрне узып.

Трал-лђ-лђ, трал-лђ-лђ,
Чебен-черки мђш килђ.

Бар да бђйрђм итђ бњген —
Киянњгђ чыга Чебен
Батырга, каџарманга,
Кыю Озынборынга!

Кырмыска, Кырмыска!
Ул да биергђ оста, —
Њзе хатынын кочкан,
Борчага књзен кыса:

«Сез бљќђклђр,
Сез бик шђплђр
Ки-ки-ки-ки-кибђклђр!»

Итеклђре шыгырдый,
Њкчђлђре тыпырдый, —
Кандала, черки, борча
Бђйрђм итђр таћгача.

Књћелле бђйрђм бњген —
Киянњгђ чыга Чебен!

АВТОР ТУРЫНДА БЕЛЕШМЂ

Рафис Корбан (Рафис Харис улы Корбанов) 1957 елныћ 1 гыйнварында Татарстанныћ Биектау районы Кече Битаман авылында крестьян гаилђсендђ туган. Туган авылындагы дњртьеллык башлангыч мђктђптђ укыганда, тугыз яшьлђрендђ чакта, ул шигырьлђр яза башлый. Зур Битаман урта мђктђбендђ 7 сыйныфта

укыганда (1971 ел) «Яшь ленинчы» (хђзерге «Сабантуй») гђзитендђ шагыйрь Мђхмњт Хљсђен фатихасы белђн «Таћ кљтеп» дигђн беренче шигыре басылып чыга. Шуннан соћ «Яшь ленинчы»да, «Ялкын» журналында, Биектау районында чыга торган «Ильич юлы» гђзитендђ бер-бер артлы шигырьлђре, хђбђрлђре, рђсемнђре басыла башлый. 1974 елда ул, Зур Битаман урта мђктђбен тђмамлап, Казан дђњлђт университетыныћ журналистика бњлегенђ укырга керђ. 1977 елда, университетныћ љченче курсын тђмамлагач, «Татарстан яшьлђре» гђзитендђ хезмђт юлын башлап ќибђрђ. 1978 елда Буага китеп, «Байрак» район гђзите редакциясенђ эшкђ урнаша. 1980 елда Казанга ђйлђнеп кайта, автозаправкалар идарђсендђ рђссам булып эшли башлый. 1982 елдан 1989 елга хђтле Татарстан радиокомитетында музыкаль тапшырулар редакторы, балалар љчен тапшырулар џђм ђдђби тапшырулар редакциялђрендђ эшли. 1989 елдан ул — балалар љчен яћа чыга башлаячак «Салават књпере» журналын оештыручыларныћ берсе, аныћ ќаваплы сђркђтибе була. 1990 елдан «Идел» журналы сђркђтибе, «Ђдђби ќомга» гђзитен оештыручы мљхђррир, Татарстан Язучылар фонды (литфонд) директоры, «ZAMAN» тљрек-татар гђзите баш мљхђррире. «Шђџри Казан» гђзите корреспонденты. Казан дђњлђт курчак театрыныћ ђдђби бњлек мљдире, «Мђгариф» нђшрияты мљхђррире, Татарстан китап нђшриятыныћ китап тарату бњлеге мљдире, матур ђдђбият џђм балалар ђдђбияты редакциялђре мљдире булып эшли.

Рафис студент елларында балалар љчен шигырьлђр яза башлый. «Куян гына булса да», «Бњлђк», «Њсђсем килђ» џ.б. шигырьлђр шђлкеме «Ялкын» журналында басылып чykканнан соћ, ул дђртлђнеп балалар љчен иќат итњгђ керешђ. 1987 елда Татарстан китап нђшриятында аныћ балалар љчен «Буран кайда йоклый?» дигђн беренче шигырьлђр ќыентыгы дљнья књрђ. Шуннан соћ бер-бер артлы «Ќиде тљстђ кунакта» (1989), «Сљзгђк болыт» (1991), «Капкорсак» (1992) џђм башка китаплары басыла.

«Капкорсак» китабы љчен автор 1993 елда Шђйхи Маннур исемендђге ђдђби бњлђккђ лаек булды. Ул шулай ук Татарстан Язучылар берлегенеќ Абдулла Алиш исемендђге бњлђге иясе (2003).

Р.Корбан курчак театрында эшлђгђндђ театр љчен пьесалар иќат итђ. Аныћ «Куркуын ќићгђн куян», «Бардым књлгђ, салдым кармак», «Ак књлмђктђ — кара елан» (И.Зиннуров белђн берлектђ) дигђн ђкият пьесалары курчак театрында сђхнђлђштерелђлђр. «Керпе малае дуслар эзли» пьесасын 1995 елда Татар дђњлђт яшьлђр театры, «Патша кызы џђм ќырчы» ђкиятен Чаллы Татар дђњлђт драма театры (2000), Уфа «Нур» татар драма театры (2000) сђхнђгђ куялар. Р.Корбан пьесалары шулай ук Чаллы, Ђстерхан курчак театрларында уйнала. Казан дђњлђт курчак театры аныћ «Бардым књлгђ, салдым кармак» спектакле белђн Франциядђ (Канны) њткђрелгђн халыкара фестивальдђ катнашты.

2000 елда Татарстан китап нђшриятында Р.Корбанныћ сђхнђ ђсђрлђре тупланган «Куркуын ќићгђн куян» дигђн китабы дљнья књрде.

Р.Корбан љлкђннђр љчен дђ шигырьлђр иќат итђ. Р.Корбанныћ књп кенђ шигырьлђре композиторлар тарафыннан кљйгђ салынып, ќырга ђверелделђр. Аныћ «Уян, татар!», «Кайларда йљрисећ, сљйгђн яр?», «Араларда озын юллар», «Ђйтер сњзем калды», «Туган нигез», «Яшьлеккђ кайту» кебек џ.б. ќырлары ќырчыларыбыз репертуарында яратып башкарыла.

Р.Корбан унбиш китап авторы. Ул — 1990 елдан Татарстан Язучылар берлеге ђгъзасы.

ЭЧТЂЛЕК

Табышмаклы алфавит ....
Алсу ....
Китап укыйбыз ....
Без дђ љлкђннђр ....
Минем туган кљнемдђ ....
Кунаклар ....
Автомат ....

Чыпчык ....
Мǝче ....
Эт . ...
Ǝтǝч ....
Ат ....
Ḱинњ бǝйрǝме ....
Батырлар турында
шигырьлǝр ....
Сугышчылар турында
шигырьлǝр ....
Чыршы бǝйрǝме ....
Санамыш ....
Биш кошчык ....
Туп . ...
Ǝтǝчлǝр ....
Ни кирǝк? ....
Пычкы ....
Кљчек ....
Песи битен юа ....
Ат ....
Керпе ....
Ḱилǝктǝ . ...
Сикерткǝ ....
Кабак ....
Суган ....
Алма ....
Тигǝнǝк ....
Кычыткан . ...
Тавык ....
Тукран . ...
Карбыз . ...
Ǝти туны . ...
Тузганак . ...
Куян ....
Суык кљндǝ ....
Тегњчелǝр ....
Туѓмаслар ....
Талиб џǝм табиб ....
Кыш бабай килгǝн ......
Кыш бабайныѓ шуклыгы ..
Син дǝ санап бак ǝле .....
Ел фасыллары ....
Кљзге бал . ...
Мǝктǝпкǝ озату бǝйрǝме ...
Календарь ....
Табышмаклар . ...

Чебен-Чебенчек . ...
Автор турында белешмђ ...